

Rolnummer 5646
Arrest nr. 36/2014 van 27 februari 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 34 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Tongeren.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Moerman, T. Merckx-Van Goey en F. Daoût, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 23 mei 2013 in zake de cvba « Intercommunaal Samenwerkingscomité van Waterbedrijven » tegen de stad Tongeren, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 5 juni 2013, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Tongeren de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 34 van het decreet [van het Vlaamse Gewest] van 6 juli 2001 betreffende de intergemeentelijke samenwerking artikel 27 van de gecoördineerde Grondwet ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de cvba « Intercommunaal Samenwerkingscomité van Waterbedrijven », met maatschappelijke zetel te 9100 Sint-Niklaas, Grote Markt 1;
- de stad Tongeren, vertegenwoordigd door haar college van burgemeester en schepenen;
- de Vlaamse Regering.

De stad Tongeren heeft ook een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 4 februari 2014 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. A. Verbeeck *loco* Mr. W. Mertens, advocaten bij de balie te Hasselt, voor de cvba « Intercommunaal Samenwerkingscomité van Waterbedrijven »;
 - . Mr. A. Piscione *loco* Mr. S. Van Geeteruyen, advocaten bij de balie te Tongeren, voor de stad Tongeren;
 - . Mr. B. Martel, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;
- hebben de rechters-verslaggevers T. Merckx-Van Goey en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

De stad Tongeren trad in 1995 toe tot de vzw « ISWa », een intergemeentelijk samenwerkingsverband van waterbedrijven en de rechtsvoorganger van de eisende partij in het bodemgeschil. Ingevolge de inwerkingtreding

van het decreet van het Vlaamse Gewest van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking werd die vzw omgevormd tot een dienstverlenende vereniging in de zin van artikel 12, § 2, 2°, van dat decreet. De duurtijd van die vereniging werd krachtens artikel 79, § 2, van dat decreet beperkt tot 9 november 2019.

Op 23 december 2009 verkocht de stad Tongeren haar gemeentelijke waterregie aan de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening. Aangezien de stad Tongeren na die verkoop geen reden zag om haar lidmaatschap in ISWa aan te houden, verzocht zij om uit te treden. Op 8 juni 2011 weigerde de raad van bestuur van ISWa die uittreding toe te staan, aangezien artikel 13 van haar statuten de vroegtijdige uittreding uitsluit.

Op 19 juli 2012 richtte de vereniging zich tot de Rechtbank van eerste aanleg te Tongeren om de stad te laten veroordelen tot de betaling van een factuur. De tegeneis van de stad Tongeren bestond erin voor recht te zeggen dat haar verzoek tot uittreding uit ISWa gegrond is.

Na de vaststelling dat artikel 13 van de statuten van ISWa overeenstemt met de in het geding zijnde bepaling, die de vervroegde uittreding tijdens de duurtijd van een dienstverlenende vereniging uitsluit, stelt de verwijzende rechter de onderhavige prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De dienstverlenende vereniging ISWa geeft toe dat artikel 27 van de Grondwet het recht omvat om zich niet te verenigen, maar is van mening dat de decreetgever dat grondrecht *in casu* redelijkerwijze vermocht te beperken. Het verbod van uittreding zou samenhangen met de inkorting van de maximale duurtijd van een dienstverlenende vereniging van dertig jaar naar achttien jaar.

De dienstverlenende vereniging ISWa betoogt dat het Hof de lering van zijn arrest nr. 65/2003 van 14 mei 2003 kan toepassen op de onderhavige prejudiciële vraag. Die lering zou inhouden dat de minimale werkbaarheid en rechtszekerheid die vereist zijn bij elke intergemeentelijke samenwerking, in het gedrang zouden komen indien vervroegde uittreding mogelijk zou zijn. Bovendien maakt een duurtijd van achttien jaar volgens de dienstverlenende vereniging ISWa geen onredelijk lange periode uit.

A.2. De stad Tongeren beklemtoont dat artikel 27 van de Grondwet het recht omvat om zich niet te verenigen en dat die bepaling de openbare orde raakt. De negatieve vrijheid van vereniging zou eveneens betrekking hebben op maatregelen die het een lid van een vereniging onevenredig moeilijk maken om zijn lidmaatschap te beëindigen.

Het in het geding zijnde verbod zou onevenredige gevolgen hebben, gelet op de lange duur ervan en gelet op de onmogelijkheid om gegronde redenen aan te voeren, zoals de omstandigheid dat het voortzetten van het lidmaatschap van een samenwerkingsverband van waterbedrijven geen nut heeft nadat een stad haar waterregie heeft verkocht.

A.3. De Vlaamse Regering voert in hoofdorde aan dat artikel 27 van de Grondwet niet van toepassing is op gemeenten, aangezien de vereniging van gemeenten wordt geregeld door artikel 162, vierde lid, van de Grondwet. Die bepaling laat de gemeenten slechts toe om zich te verenigen onder de voorwaarden die door de decreetgever worden bepaald. Bijgevolg zouden de gemeenten niet over een vrijheid van vereniging in de zin van artikel 27 van de Grondwet beschikken en zou de prejudiciële vraag onontvankelijk moeten worden verklaard.

In ondergeschikte orde betoogt de Vlaamse Regering dat de in het geding zijnde bepaling een evenredige beperking van de negatieve vrijheid van vergadering inhoudt. Het in het geding zijnde decreet zou de intergemeentelijke samenwerking beogen te versterken. De in het geding zijnde bepaling zou in dat kader slechts de verplichting inhouden om de afgesproken duurtijd te respecteren. Die duurtijd zou niet onredelijk lang zijn, temeer daar hij is teruggebracht van dertig jaar naar achttien jaar. Tot slot ziet de Vlaamse Regering geen reden om af te wijken van de lering van het arrest van het Hof nr. 65/2003 van 14 mei 2003.

- B -

B.1. Artikel 34 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking bepaalt :

« Tijdens de bij de oprichting van een dienstverlenende of opdrachthoudende vereniging vastgestelde duur die, behoudens wat bepaald is in artikel 36 van dit decreet, achttien jaar niet mag overschrijden, is geen uittreding mogelijk.

Een deelnemer kan door de algemene vergadering worden uitgesloten op de wijze die wordt bepaald in de statuten wegens behoorlijk vastgestelde niet-naleving der verbintenissen ten opzichte van de dienstverlenende of opdrachthoudende vereniging ».

B.2. Het Hof wordt verzocht de verenigbaarheid van die bepaling met artikel 27 van de Grondwet te onderzoeken, in zoverre het de vrijheid van de gemeenten om zich niet te verenigen, zou waarborgen.

B.3. Artikel 27 van de Grondwet bepaalt :

« De Belgen hebben het recht van vereniging; dit recht kan niet aan enige preventieve maatregel worden onderworpen ».

De vrijheid van vereniging heeft tot doel de oprichting van private verenigingen en de deelname aan hun activiteiten te waarborgen. Zij is niet van toepassing op gemeenten.

B.4. Overigens is de mogelijkheid voor gemeenten om zich te verenigen vervat in artikel 162, vierde lid, van de Grondwet, dat thans bepaalt :

« Ter uitvoering van een wet, aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid, regelt het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel de voorwaarden waaronder en de wijze waarop verscheidene provincies, verscheidene bovengemeentelijke besturen of verscheidene gemeenten zich met elkaar kunnen verstaan of zich kunnen verenigen. Evenwel kan aan verscheidene provincieraden, aan verscheidene raden van bovengemeentelijke besturen of aan verscheidene gemeenteraden niet worden toegestaan samen te beraadslagen ».

B.5. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 34 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking schendt artikel 27 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 27 februari 2014.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

A. Alen